

ոտի ուրիշ (սէջիւտ աղաճը), մասնաւորապէս «պէտէն ըսուած տեսակէն, որ շատ ճապուկ ու նպատակայարմար է. յետոյ սերկեւիլի ճիւղերէ, եւ քիչ անգամ՝ նաեւ բարդի, կաղամախի դալար ձողերէ:

Աս բոլորէն ամենաշատ գործածականն ու ընդհանուրը՝ ուռի որթն է, իր մեծագոյն յարմարութեան համար:

Թէ Հայոց մէջ կողովագործութեան արհեստը շատ բարձր հնութենէ մը կու գայ՝ ատոր ապացոյցն ունիք խորենացու մէջ (Գ. Ի. Ե. 432). — «Զոր թափեալ մեծին Ներսիսի, հրամայեաց կրեւ ռէնովք ի գոմ մի, եւ դարմանս եւ անուցողս նոյնի կարգեալ. որք յետոյ աւանացեալ, անուանեցան Ուրիշ՝ այնորից աղագաւ:»

Աս տեղ խորենացու որոշած ռէն բառը, կարծեմ որ «խաղողի առնել, եւ խաղողի որթէ շինած կողով» պէտք չէ հասկնալ, այլ

Ստուգիւ թէ միտիմարութեան եւ թէ ցաւոյ խառն զգածում մը կը պատէ զմեզ երբ խնդիրս մտքերնին կը բերենք. վասն զի կը ստիպուինք նախ անդրադառնալու թէ այս հայուն կեանքը որչափ տոկուն ու կենսական եղած է որ դարաւոր շրջաններ ընելով հանդերձ, փոխանակ մինչեւ ցայժմ բնական ճամբով օտարութենէ պարտած, պատմական ճամբան բռնած ըլլալու, ահա կարծես ոգի ի բոլին կը մաքատի մահուան դէմ եւ դեռ կենսական կեանք մը ձեռք ձգելու կ'աշխատի:

Ժանօթ է թէ հունգարացի Հայոց առաջին ու վերջին Եպիսկոպոսն եղած է Աւգոստինոս Վրդարեան¹. սակայն այս մեծ անձնաւորութեան գերեզման իջնալէն ետքը չէ անցած պատհոհ առիթ, յորում վերոյիշեալ խնդրոյ քարը շարժած չ

նակցութիւն։ Սակայն Պատրիարքարանք արգիւնքէն դժգոհ անցեալ տարի ամառը, երբ. Գեղյ. Թումայեանը արեւմուտք կը ճանապարհորդէ, գործունեայ Հօր միջնորդութեամբ փորձը կը ջանայ շարունակել, ուստի կը յանձնէ իրեն պաշտօնական նամակներ առ Դրանսիականիոյ Կուստալ եպիսկոպոս եւ առ ուրիշ կարեւոր անձինս, որով Հունգարացի Հայոց եպիսկոպոսութեան հայրը կը յուզուի կրկին։ Գեղյ. Հայրը, որ այս ճանապարհորդութեան միջոցին կ'այցելէ նաեւ Նիդերլանդացի եպիսկոպոսին, մեծ սիրով կ'ընդունուի Հայերէն, Հայք երբ իրեն ճանապարհորդութեան մէկ նպատակն ալ՝ Հայ եպիսկոպոսութեան խնդիրն ըլլալը կը լսեն, կը ձայնակցին իրեն։ Խնդիրը քիչ ժամանակէն բոլոր Հայ կղերականութեան մէջ տարածուելով՝ Հայ կղերականութիւնը կը ցնցուի եւ խնդրոյն դեռ որոշ գոյն մ'ալ չորուած՝ եպիսկոպոսացուն իսկ կ'որոշուի, նոյն իսկ Գեղյ. Թումայեանը։ Սակայ

ընել, այլ եւ զիտեղք թէ արդէն երկար ժամանակէ ի վեր որոշ դրամագլուխ մը պատրաստուած է:

Հարցա այսպէս անորոշ վիճակի մէջ լոկ ակնկալութեամբ զիտած աստեղնիս, ներեւք մեզի հոս քանի մը խորհրդածութիւնք եւս կցելու, որոնք խնդրոյս լուսաւորութեան համար կարեւոր են:

Անկարելի է չխոստովանիլ թէ ամբողջ հունգարահայութիւնը մանաւանդ իւր այժմու կացութեան մէջ նման օրհասական վտանգի մէջ գտնուող հիւանդի մը՝ իր ապաքինումը, կանգնումը միայն հայ Հովուապետէ մը, Եպիսկոպոսէ մը կը յուսայ: Ղևան զի երկարժամանակեայ օտարութիւնը վերջնականապէս հայուն կեանքին կը սպառնայ: Հայ ազգային զգածումը այլ եւս շատ քիչերուն սրտին մէջ՝ բոլորովին մարելու վրայ է, ազգային քաղաքական մեծերը ցիր ու ցան կը հետաքրքրուին աւելի օտարով քան ա